

PROBLEMELE VÂRSTNICILOR DIN ZONELE RURALE MONTANE

Lect.univ.dr. MONICA ANGELA BARA

Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia

Prof.inv.primar MARIA LUDUȘAN, Școala Primară, Lunca, jud. Alba

ABSTRACT: *Elderly issues in rural mountain areas. The population in rural areas of Romania, and especially in mountainous areas, is steadily aging, because of the migration of young population in villages or urban centers. The elderly who remained in the mountain villages are in the majority, no pension, because they lived in areas where there were no agricultural cooperative. They lived in liberal occupations and did not contribute to the national pension fund. Its sources of income are only producing in their own household. Infrastructure, healthcare and supply are difficult. This situation creates particular problems for elderly residents of mountain villages.*

Keywords: *elderly, depopulation, low income, social isolation, regional policies and strategies.*

Introducere

În comunitățile tradiționale, bătrânețea nu era asociată cu neputința, iar bătrânii erau văzuți ca înțelepți, importanți, puțin expuși greșelilor și vanității. Ca atare, ei formau o gerontocrație, luând decizii asupra patrimoniului obștii, organizării muncilor agricole (pastorale), relațiilor de familie, organizării și întreținerii cultului, încheierii unor angajamente, rezolvării unor conflicte.

Dacă în prezent bătrânii sunt o categorie care trebuie să beneficieze de asistență socială, în perioada tradițională, ei formau o sursă importantă de asistare: erau instanța de supraveghere a religiozității, moralității, educației și eficienței - adică un model de funcționare grupală în limitele obiectivelor normalității.

Cunoașterea, cercetarea și intervenția socială pentru ameliorarea problematicii persoanelor vârstnice din comunitățile rurale se impune cu necesitate, mai ales în această perioadă, când în România se depun eforturi pentru integrarea în Uniunea Europeană.

Spațiul rural românesc cuprinde, de asemenea, majoritatea suprafeței țării, având, conform datelor statistice, ponderea de 93,7%. Importanța spațiului rural pentru România poate fi ușor demonstrată prin stabilitatea numerică a populației rurale în decurs de 80 de ani.

Câteva date statistice

În România secolul XXI, în timp ce populația totală a țării crește cu zece milioane locuitori, populația rurală se menține, cu mici fluctuații, în jurul mărimii de 10-12 milioane de locuitori.

Asistăm astăzi la un fenomen de creștere a longevității ce antrenează și apariția de noi situații de risc social. Astfel, se constată o creștere a numărului de persoane vârstnice care trăiesc singure, schimbările înregistrate în structura familiei, a stilului de viață, transferul populației tinere din zonele rurale către zonele urbane, sărăcia, determinând limitarea suportului familial și scăderea numărului de îngrijitori tradiționali.

România are în prezent peste 6 milioane de pensionari cu vârste peste 60 de ani, ceea ce reprezintă 19% din totalul populației sale, în jur de 21 milioane (potrivit datelor furnizate de Recensământul din anul 2011).

Statisticile indică în prezent o continuă creștere a numărului de persoane peste 65 de ani, cu o semnificativă creștere în rândul celor peste 75 de ani. Persoanele în vârstă de 60 de ani și peste reprezintă, în prezent, un procent de 18,3% din totalul populației României, iar pentru anul 2030 se preconizează un procent de 22,3%. Numai în ultimii 10 ani populația vârstnică a înregistrat o creștere de 2,3 procente.

România etalează, pentru prima dată în epoca modernă, o populație obosită, care amână nașterea ori o refuză de-a dreptul, și nu se poate apăra în fața morții, dovadă că din circa 5.000.000 de femei fertile în România, se decid să nască anual doar circa 250.000 în rural și 130.000 în urban. Dintre cei născuți, mor în primul an de la naștere, în mediul rural circa 4.750, iar în mediul urban circa 1.170.

În zone rurale, la fenomenul de îmbătrânire a populației și de creștere a ponderii bolilor cronice se adaugă și costurile ridicate ale vieții. Cea mai mare parte dintre vârstnici trăiesc singuri, sunt văduvi (majoritatea femei). Se poate observa faptul că proporția de văduve/văduv este de 4/1, un procentaj normal de altfel, având în vedere faptul că în anul 2010, speranța de viață la bărbați era de 67,7 ani și la femei de 75,3 ani.

Problemele majore ale populației vârstnice

Izolarea socială reprezintă o problemă majoră, pentru că persoanele vârstnice nu au prieteni sau alt gen de suport social. Sunt respinși de societate și cu timpul ajung la rândul lor să respingă societatea. Stima de sine este în scădere și nu-și văd locul în interiorul societății.

O altă problemă cu care se confruntă vârstnicii este **venitul scăzut**. În ultimii ani venitul acestei categorii de populație s-a diminuat continuu datorită inflației. De fiecare dată pensiile au fost mărite cu un procent mai mic decât inflația curentă. Din această pensie, vârstnicii sunt nevoiți să cheltuiască o mare parte pe medicamente, deoarece majoritatea suferă de una sau mai multe boli cronice.

Efect direct al scăderii nivelului real al veniturilor din pensii este faptul că acestea nu mai pot acoperi, în majoritatea familiilor de pensionari, nici minimul necesar. Calculele efectuate de cercetătorii de la Institutul pentru Calitatea Vieții (cf. M.

Rădulescu, 2001) au evidențiat, de exemplu, faptul că acoperirea cheltuielilor din familiile de pensionari, mai ales a celor din mediul rural, se face numai în proporție de 50% din pensii. Restul de cheltuieli se acoperă din alte resurse, în mediul rural acestea constituindu-le produsele agroalimentare obținute din producția proprie. Totuși, datorită faptului că în gospodăriile românești se practică o agricultură rudimentară, ineficientă, veniturile care suplinesc pensiile sunt foarte mici.

Datorită problemelor de ordin financiar această categorie de pacienți nu urmează indicațiile medicului și, în consecință, starea lor de sănătate se agravează. O parte din aceste boli cronice (ca de exemplu artrita, accidentele vasculare cerebrale) afectează mobilitatea fizică a vârstnicului și contribuie la izolarea socială și intensificarea dependenței acestuia.

Cu toată urbanizarea rapidă, ca urmare a industrializării fără precedent în a doua parte a secolului al XX-lea, în condițiile reducerii populației ocupate în agricultură, silvicultură și piscicultură (fără a se reduce însă și populația rurală) și a diminuării ponderii relative a agriculturii în produsul intern brut, importanța spațiului rural nu se reduce ci, dimpotrivă, este din ce în ce mai atent studiată, cercetată și supusă unui proces complex de dezvoltare.

Strategiile și politicile regionale se înscriu în strategiile și politicile economice naționale pe termen mediu și lung și urmăresc realizarea unor obiective care să asigure o anumită echitate interregională, eliminarea unor efecte secundare nedorite ale dezvoltării, ameliorarea pe termen lung a condițiilor economice regionale, pentru a permite mecanismelor de piață să funcționeze eficient, crearea unor condiții favorabile pentru investițiile private.

De multe ori, persoanele în vârstă din zona munților Apuseni sunt ajutate de comunitatea din care fac parte, statul implicându-se mai puțin în rezolvarea

problemelor sociale ale acestora. Lipsa pensiilor, pensii foarte mici de agricultori, *distanțele mari dintre centrele de comună și satele aparținătoare, vârsta înaintată, problemele de sănătate, lipsa personalului medical specializat, lipsa minimului de confort (curent, apă, gaz)* sunt doar o parte din problemele cele mai evidente și care generează cele mai multe probleme sociale în aceste zone.

Zonele miniere au fost nu de mult o „mină de aur” pentru acești oameni, deoarece cei mai mulți dintre ei lucrau în zonele de reședință.

Odată cu închiderea lucrărilor miniere a crescut numărul de șomeri și cei mai mulți dintre aceștia s-au orientat spre alte localități care puteau oferi locuri de muncă. Astfel, zonele miniere vor deveni în timp zone nepopulate sau cu un număr mare de persoane în vârstă, singure.

În ultimii ani, atât instituțiile guvernamentale cât și cele nonguvernamentale, au început să analizeze aceste cauze și să încerce reabilitarea zonei Munților Apuseni, prin găsirea alternativelor la minerit sau a altor activități aducătoare de venit care se realizau în aceste zone.

Pentru alternativa în minerit s-a încercat găsirea unor investitori, capabili să dezvolte o activitate economică aducătoare de locuri de muncă, iar pentru exploatarea lemnului, o altă activitatea mai veche din această zonă, s-a încercat punerea în valoare a tradiției prelucrării lemnului prin înființarea atelierelor meșteșugărești, construirea pensiunilor agroturistice, sprijinirea locuitorilor prin programele SAPARD, FRDS ș.a.

Zona Munților Apuseni a fost de multe ori ignorată de autorități, fiind considerată întotdeauna o zonă cu mare potențial, atât economic cât și social dar, din studiile realizate până în prezent, s-a dovedit că această zonă necesită o mai mare atenție, deoarece atât problemele economice cât și cele sociale au început să apară.

Concluzii

În scopul creșterii calității vieții persoanelor vârstnice dependente, politicile în domeniu ar trebui să se axeze pe:

- stabilitatea principiilor și obiectivelor îngrijirii;
- dezvoltarea sistemelor de îngrijire primară, secundară și comunitară;
- dezvoltarea cadrului instituțional și organizatoric care să permită implementarea cu succes a serviciilor de îngrijire la domiciliu (rețea de centre comunitare integrate cu unitățile de asistență medicală și socială);
- sprijinirea formării de personal calificat, care să furnizeze servicii de îngrijire la domiciliu (sistem de educație continuă);
- creșterea calității serviciilor de îngrijire;
- creșterea măsurilor privind prevenirea situației de dependență;
- stabilirea sistemului de finanțare a serviciilor de îngrijire;
- creșterea participării persoanelor în vârstă, a celor dependente, la viața comunității.

Neajutorarea, inutilitatea și lipsa planurilor de viitor le domină viața, fără să întrevadă speranța unei schimbări.

BIBLIOGRAFIE

1. Miftode, V., (coord.)(2002), *Populații vulnerabile și fenomene de auto-marginalizare. Strategii de intervenție și efecte adverse*, Editura Lumen, Iași.
2. Tesliuc, E., Chirca, C., (1999), *Analiza dezvoltării rurale în România*, Banca Mondială și Comisia Națională pentru Statistică, București.
3. * * * 2011, *Recensământul populației și locuințelor*, Institutul Național de Statistică